

Engelsk skriveundervisning i videregående skole – et behov for *Støttende skriveundervisning*

May Olaug Horverak, Institutt for fremmedspråk og oversetting, Universitetet i Agder

Skrijving er sentralt i engelskfaget, men det finnes lite forskning på området i en norsk kontekst. I mitt doktorgradsprosjekt har jeg både undersøkt eksisterende praksiser og prøvd ut en sjangerpedagogisk tilnærming til skriveundervisning som jeg kaller *Støttende skriveundervisning*. I denne artikkelen presenterer jeg hovedfunnene fra prosjektet og anbefaler en helhetlig tilnærming til skriveundervisning i engelskfaget.

Gjennom mitt virke som engelsklærer i videregående skole har jeg erfart at mange norske elever strever med å skrive velstrukturede argumenterende tekster, en type sjanger som ofte forekommer på skriftlig eksamen. Å organisere argumenterende tekster, eller saktekster, har generelt blitt ansett som utfordrende – også når elever skriver på morsmålet sitt (Andrews, 1995; Beard, 2000; Berge, Evensen, Hertzberg, & Vagle, 2005; Freedman & Pringle, 1988). Det er tydelig at skrijving kan være en utfordring, og jeg mener skriveopplæring bør vies ekstra oppmerksomhet for at elevene skal lykkes i ulike fag. Dette var utgangspunkt for mitt doktorgradsarbeid hvor jeg utforsket engelsk skriveundervisning. Basert på sjangerpedagogiske idéer, utviklet

jeg i dette arbeidet en modell for skriveundervisning definert som *Støttende skriveundervisning*.

skriveopplæring bør vies ekstra oppmerksomhet for at elevene skal lykkes i ulike fag

Det teoretiske rammeverket for forskningsprosjektet mitt er sjangerpedagogikken utviklet i Australia og Hallidays (2014) systemisk funksjonelle lingvistikk (SFL), som nevnte pedagogikk bygger på. Årsaken til at disse teoriene ble valgt, er at sjangerpedagogikken tilbyr en ramme for skriveundervisning som er i tråd med

praksiser jeg selv har hatt god erfaring med. Den møter òg krav om klare kriterier og formative vurderingspraksiser som vi finner i den nasjonale satsingen *Vurdering for læring* (Utdanningsdirektoratet, 2014). SFL er valgt fordi dette er en lingvistisk teori som jeg mener har noe å tilføre skriveundervisningen, da det i denne teorien fokuseres på valgmuligheter i språket og det å tilpasse språkbruk til kontekst. Dette er sentralt i læreplanen i engelsk, ettersom elevene skal lære å skrive tekster tilpasset formål og situasjon (Utdanningsdirektoratet, 2013).

Sentralt i sjangerpedagogikken er undervisnings- og læringssyklusen som beskriver ulike anvendelige stadier i en skriveopplæringsprosess (Cope & Kalant-

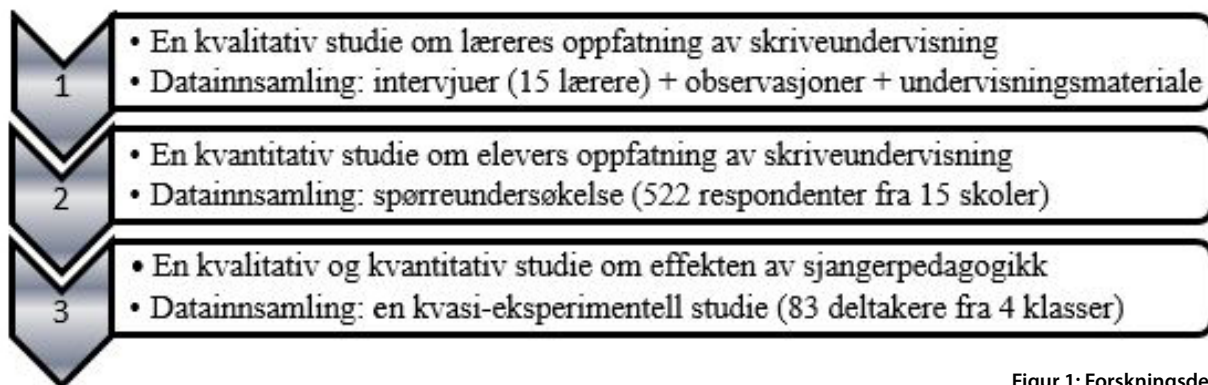
zis, 2012). Min studie bygger på Feez sin versjon av syklusen (1999), slik den er presentert i Hylands bok *Genre and Second Language Writing* (2004). Denne syklusen inkluderer følgende fem stadier: 1) undersøke konteksten, 2) modellere og dekonstruere tekst, 3) felleskriving, 4) uavhengig skiving med støtte gjennom tilbakemelding og 5) sammenligning med andre typer tekster. Det første stadiet dreier seg om å undersøke formål og mottaker, det vil si hva slags tekst som forventes. Det andre stadiet dreier seg om å identifisere ulike elementer i en tekst og hva som er typisk for språk og struktur (Martin, 2012). Det tredje stadiet innebærer at læreren skriver en tekst sammen med elevene, mens i fjerde stadium er det elevene selv som skal produsere med respons fra lærer – og gjerne medelever. Her skiller Hylands fremstilling seg fra Feez sin med å inkludere tilbakemelding som et fast element. I femte stadium sammenligner elevene egen tekst med andre type tekster med henblikk på språk, innhold og struktur. Denne varianten av undervisnings- og

læringssyklusen ble anvendt som rammeverk både for å analysere undervisningspraksis og i utvikling av undervisningsopplegget som ble testet ut.

Forskningsspørsmålet mitt var todelt: 1) Hvordan blir engelsk skriveundervisning gjennomført i videregående skoler i Norge? 2) Hvilke effekter har det å anvende systemisk funksjonell lingvistikk gjennom en sjangerpedagogisk tilnærming til skriveundervisning på elevers skriveferdigheter? For å svare på det første forskningsspørsmålet foretok jeg en kvalitativ studie med intervjuer og observasjon av lærere, som jeg fulgte opp med en spørreundersøkelse blant elever. For å svare på det andre spørsmålet gjennomførte jeg et eksperiment hvor elevene ble testet før og etter en undervisningsintervensjon inspirert av sjangerpedagogikk og SFL.

Metode. Forskningsdesignet i denne studien var delt i tre faser og er illustrert i figur 1.

I første fase undersøkte jeg læreres oppfatning av skriveundervisning der jeg intervjuet 15 lærere, 9 individuelt og 6 i fokusgruppeintervju. I tillegg observerte jeg 13 klasseromsøkter og samlet inn noe undervisningsmaterieell som ble brukt for skriveopplæring. I andre fase utviklet jeg et spørreskjema basert på sjangerpedagogikk og det som kom frem i lærerintervjuene i fase 1 og undersøkte ved hjelp av dette elevens oppfatning av skriveundervisning. Spørreskjemaet ble pilotert gjennom flere stadier og besto av to hoveddeler: én del om undervisning og én del om praksis for tilbakemelding. Skjemaet ble distribuert til engelskklasser i 15 tilfeldig utvalgte videregående skoler, hvilket resulterte i 522 elevrespondenter. I tredje fase undersøkte jeg effekten av et egenutviklet undervisningsopplegg basert på sjangerpedagogikk og SFL som fokuserte på argumenterende skiving. Måleinstrumentene som ble brukt i denne delstudien var pre- og posttester. Jeg gjennomførte en statistisk analyse basert på evalueringer av hovedkate-

Figur 1: Forskningsdesign¹

goriene **struktur, språk** og **innhold**, samt evalueringer av tekstene som helhet. To lærere og jeg som forsker gjennomførte evalueringer av alle tekstene, og gjennomsnittet av de tre evalueringene ble anvendt i analysen. I tillegg ble eksempler fra tekstene som illustrerte statistiske funn inkludert.

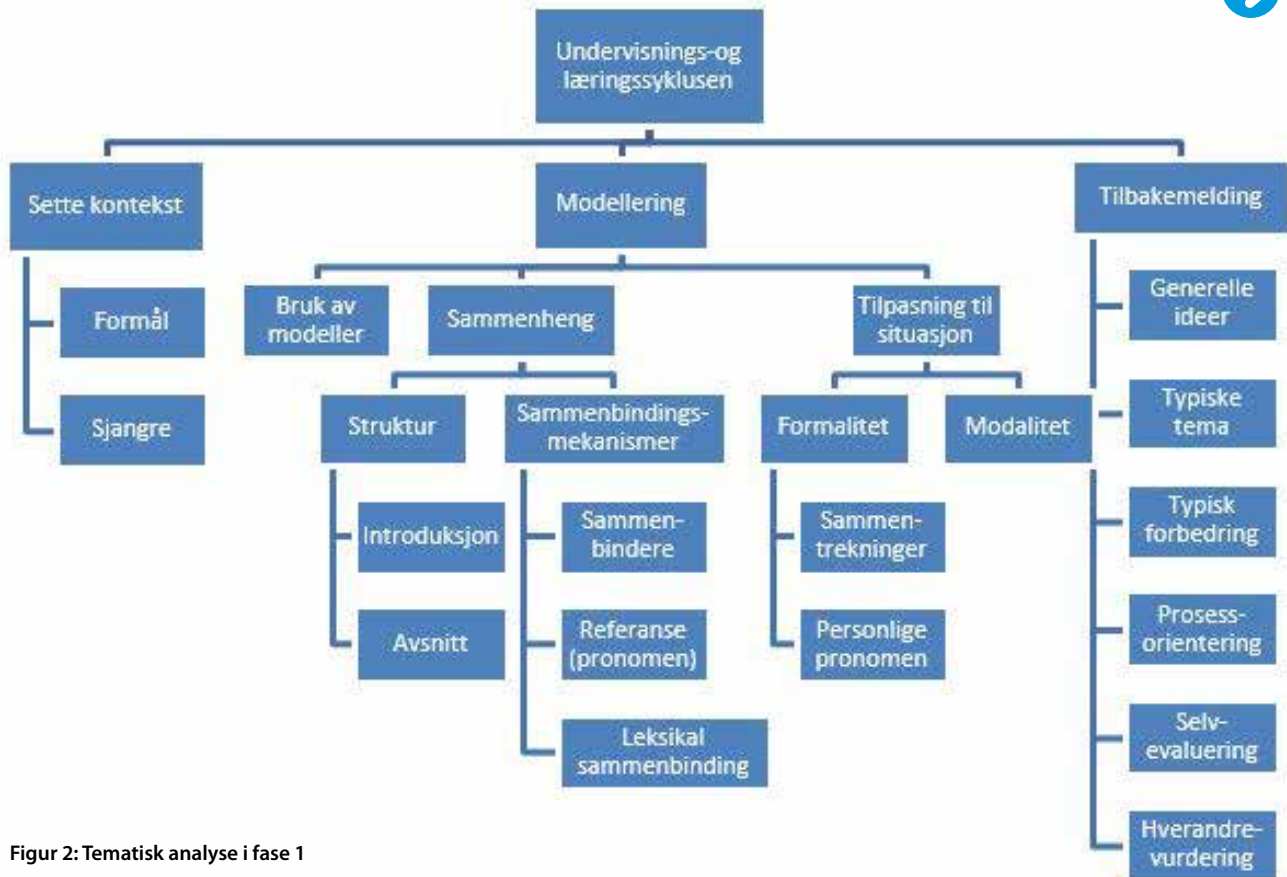
Resultater og analyse. I fase 1 ønsket jeg å undersøke hvordan skriveundervisning blir gjennomført fra et sjanger-

pedagogisk perspektiv, samt hvordan engelsklærere jobber med evaluering. Jeg gjennomførte en tematisk analyse (se figur 2) basert på undervisnings- og læringscyklusen, hvor analysen fokuserte på stadiene 1, 2 og 4.

Analysen viser at skriveundervisningen i engelsk fokuserer på argumenterende skrivning, slik som 5-avsnitts-essay (Horverak, 2015a). Lærerne prioriterer denne type skrivning, da dette er rele-

skriveundervisningen i engelsk fokuserer på argumenterende skrivning

vant for en eventuell eksamen og også som forberedelse til høyere utdanning. Flere lærere rapporterer at de bruker modelltekster av denne typen essay for å demonstrere struktur, noe som er

Figur 2: Tematisk analyse i fase 1

i tråd med en sjangerpedagogisk tilnærming til skriveundervisning. I disse modelltekstene er de ulike elementene i hvert avsnitt identifisert, slik som temasetning, utdypende detaljer, motargumenter og avsluttende kommentar. Når det gjelder grammatikk, så underviser lærerne i sammenbindere, formelt og uformelt språk, og enkelte også i modalitet - alle relevante aspekter i SFL.

Det er en del sammenfallende holdninger og lik praksis som kommer frem i analysen, men også noe uenighet. Lærerne har for eksempel ulike holdninger til om det er akseptabelt å bruke pronomenet "jeg" i formelle tekster som 5-avsnitts-essay. Selv om de fleste lærerne som deltok i studien bruker eksempeltekster, er det forskjellig syn på hvor detaljert en bør være når en underviser elever i skriving. Noen uttrykker blant annet en skepsis til å instruere elever i å starte hvert avsnitt med en temasetning da de frykter at det vil hindre kreativitet. De fleste er derimot positive til en svært detaljert instruksjon. Disse mener at elevene trenger en basis når det gjelder tekststrukturering, og at de heller kan eksperimentere med ulike kreative løsninger når de behersker sjangeren.

 lærerne [...] fokuserer på struktur, kildebruk og tilpasning av språk til situasjon og formål, da det er det elevene strever mest med

Når det gjelder evaluering som støtte for bedring av skriveferdigheter, fant jeg at lærerne i sin tilbakemelding fokuserer på struktur, kildebruk og tilpasning av språk til situasjon og formål, da det er det elevene strever mest med (Horverak, 2015b). Dette er også det elevene blir bedre på i løpet av året ifølge lærerne som deltok i intervjustudien. Mange av lærerne rapporterer også at de benytter seg av prosessorientert skriving, noe som er i tråd med en sjangerpedagogisk tilnærming. Det er generelt en positiv holdning til en slik prosessorientert skrivemetodikk, men enkelte kommenterer at de ikke har kapasitet til å jobbe på denne måten. Ellers bruker lærerne ulike strategier for at elevene skal evaluere sitt eget arbeid. De fleste er likevel noe skeptiske til hverandre-vurdering fordi de mener at elevene vil oppleve en slik praksis som ubehagelig. Det er imidlertid flere som rapporterer at de benytter denne formen for vurdering, men at de ser hver enkelt gruppe an, og at de da er nøye med hvem de setter sammen i par.

I den andre fasen av studien undersøkte jeg hvordan elever opplever at engelsk skriveundervisning blir gjennomført, deres egne skriveferdigheter og de tilbakemeldingspraksiser som elevene oppfatter er anvendt. Resultatene viser at elevene rapporterer om ulik skriveundervisningspraksis. Noen er enige i at de har fått undervisning i narrativ og argumenterende skriving og formalitetsnivå i språk, hvilket de ble spurt om i spørreundersøkelsen, mens andre er uenige (Horverak, 2016). I tråd med funnene i lærerintervjuene, viser elev-

undersøkelsen at det er noe mer fokus på argumenterende skriving sammenlignet med narrativ skriving. Elevene har også ulike oppfatninger når det gjelder egne skriveferdigheter, men et flertall uttrykker lav selvtilit vedrørende begge teksttypene.

Når det gjelder tilbakemeldingspraksiser, viser studien at også disse varierer og ikke blir fullt utnyttet. Et stort flertall oppgir at de jobber med å redigere tekster, men over halvparten av elevene uttrykker at de aldri eller sjelden får nye evalueringer på dette arbeidet. Både resultatene i intervjustudien av lærere og spørreundersøkelsen blant elevene viser at selvevalueringstrategier anvendes. I spørreundersøkelsen er det ikke spesifisert om lærer legger til rette for dette. Rundt halvparten av elevene oppgir også at de benytter seg av hverandre-vurdering.

I den tredje fasen av studien undersøkte jeg hvilke effekter det har å anvende systemisk funksjonell lingvistikk gjennom en sjangerpedagogisk tilnærming til skriveundervisning. Resultatene fra studien viser at elevene har en signifikant økning i skår på de målte kategoriene fra pre- til posttest, og at de spesielt forbedrer seg når det gjelder **struktur** og **innhold** (Horverak, 2016). I kategorien **innhold** viser elevene spesielt forbedring i å bruke og referere til kilder på en riktig måte, noe som var sentralt i undervisningsintervensjonen. Når det gjelder **struktur**, finner vi en mer allsidig bruk av sammenbindere i posttestene. For eksempel innleder flere konklusjonen med «To sum up», eller «To conclude». Vi

ser også en mer allsidig bruk av sammenbindere som uttrykker motsetning, som for eksempel "however" og "even though".

I kategorien **språk** viser elevene størst forbedring i to elementer: 1) uttrykke modalitet, og 2) velge riktig formalitetsnivå. Begge elementene inngikk i undervisningsintervensjonen. I det følgende eksemplet ser vi hvordan en elev uttrykker seg uformelt i pretesten og mer formelt i posttesten. I pretesten innleder eleven konklusjonen på denne måten: «My opinion about this is that it is terrible!», hvor det avsluttes med et utropstegn. I posttesten innleder samme elev konklusjonen på en mer nøytral og moderert måte: «To sum up we see

that America has many different social issues they need to work on». Studien viser at alle typer elever forbedrer seg i løpet av perioden, uavhengig av kjønn, førstespråk og nivå i engelsk.

alle typer elever forbedrer seg i løpet av perioden, uavhengig av kjønn, førstespråk og nivå i engelsk

Diskusjon og konklusjon. Denne studien viser at enkelte engelsklærere i videregående skole underviser i skriving i tråd med en sjangerpedagogisk

tilnærming, og at lærerne fokuserer på argumenterende skriving, noe som også støttes opp av elevenes svar på spørreundersøkelsen. Det ser ut til at praksis varierer både når det gjelder instruksjon og tilbakemelding, og at tilgjengelige strategier ikke er fullt utnyttet. En majoritet av elevene uttrykker også en usikkerhet vedrørende egne skriveferdigheter. Tredje fase av studien konkluderer med at en sjangerpedagogisk tilnærming til skriveundervisning kan bidra til at elevene forbedrer sine skriveferdigheter, uavhengig av deres forutsetninger.

Det er enkelte utfordringer med påliteligheten av funnene i dette doktorgradsarbeidet,

Utgangspunktet for opplegget var argumenterende skriving, nærmere bestemt essay-sjangeren. Gang og innhold i gjennomført undervisningsopplegg:

- 1) Kontekst:** Elevene reflekter over hva slags typer tekster vi skriver og med hvilket formål.
- 2) Modellering:** Elevene presenteres for en modelltekst og får en illustrasjon på hvordan et essay er konstruert med innledning, hoveddel og avslutning. Hvert enkelt element i avsnittene blir identifisert, for eksempel i hoveddelen gjøres de oppmerksomme på at hvert avsnitt består av temasetning, utfyllende detaljer, eventuelt kritisk refleksjon og avsluttende setning. Elevene identifiserer også elementer i en annen modelltekst.
- 3) Skrivetrening:** Elevene fordypet seg i relevante tekster om sosiale forhold og verdier i USA, som for eksempel "rap"-tekster og politiske taler. De lærer om kildebruk og kildehenvisning og øver på å finne relevante sitater og argumenter fra tekstene.
- 4) Grammatikk:** Elevene får undervisning i og jobber med oppgaver i følgende grammatiske emner: a) sammenbindingsmekanismer: konjunksjoner, subjunksjoner, konjunker og pronomen, b) modalitet, c) formelt og uformelt språk, d) vokabular: arbeid med synonymer for å skape sammenheng i tekst ved bruk av flere ord som hører til samme domene. I tråd med SFL er fokus i undervisningen på språkets funksjoner, og at språk består av systemer av muligheter. For eksempel kan en velge en konjunksjon som «but,» eller en konjunkt som «however» for å uttrykke en kontrast.
- 5) Uavhengig skriving med støtte i tilbakemeldinger:** Elevene får tilbake pretesten med kommentarer og forbedrer denne med utgangspunkt i både tilbakemeldinger og det de har lært i løpet av undervisningsopplegget.
- 6) Sammenligning av sjangere:** Elevene sammenligner essay-sjangeren med andre mer uformelle sjangre og trener på å skrive en rapport og et uformelt brev der de tar i bruk kunnskap fra alle stadiene².

som for eksempel at mye data er selvrapportert og at kvasi-eksperimentet mangler en kontrollgruppe. Til tross for metodologiske svakheter mener jeg at studien gir nyttig innsikt vedrørende engelsk skriveundervisning i norsk videregående skole og synliggjør hvordan SFL kan anvendes i en sjangerpedagogisk tilnærming til skriveundervisning.

Tilnærmingen som er anvendt i studien definerer jeg i avhandlingen min som *Støttende skriveundervisning*, som en underkategori av sjangerpedagogikk. Dette fordi det fokuseres på undervisning av relevante emner, som kildebruk og språklige valgmuligheter, mens den tradisjonelle sjangerpedagogikken har et større fokus på fellesskrivingen i stadium 3. Jeg mener at den typen *Støttende skriveundervisning* som er anvendt her, bør anvendes i skoler og implementeres i engelsklærerutdanninger. Som enkelte lærere har uttrykt, er det viktig å gi rom for elevers kreativitet, men jeg tror det er viktig at de også lærer en basis for hvordan de skal strukturere tekster for at de skal lykkes i å møte krav som stilles til engelskbesvarelser i en skolekontekst.

Referanser

- Andrews, Richard. (1995). *Teaching and Learning Argument*. London: Cassel.
- Beard, Roger. (2000). *Developing Writing 3-13*. London: Hodder Stoughton.
- Berge, Kjell Lars, Evensen, Lars Sigfred, Hertzberg, Frøydis, & Vagle, Wenche (Red.). (2005). *Ungdommers skrivekompetanse Norskeksamen som tekst Bind 2*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Cope, Bill, & Kalantzis, Mary. (2012). *The Powers of Literacy, A Genre Approach to Teaching Writing*. London Washington: The Falmer Press.

- Feez, Susan. (1999). Text-based syllabus design. I: *TESOL in Context*, Vol. 9, Nr. 1, s. 11-14.
- Freedman, Aviva, & Pringle, Ian. (1988). Why students can't write arguments. I: N. Mercer (Red.), *Language and Literacy from an Educational Perspective*, Vol. 2: In Schools, s. 233-242. Milton Keynes: Open University Press.
- Halliday, Michael A. K., & Matthiessen, Christian M. I. M. (2014). *Halliday's Introduction to Functional Grammar*. London and New York: Routledge.
- Horverak, May Olaug. (2015a). English writing instruction in Norwegian upper secondary schools. I: *Acta Didactica Norge*, Vol. 9, Nr. 1, Art. 11, 20 sider.
- Horverak, May Olaug. (2015b). Feedback practices in English in Norwegian upper secondary schools. I: *Nordic Journal of Modern Language Methodology*, Vol. 3, Nr. 2.
- Horverak, May Olaug. (2016). An experimental study on the effect of systemic functional linguistics applied through a genre-pedagogy approach to teaching writing. I: *Yearbook of the Poznan Linguistic Meeting*, Vol. 2, Nr. 1, s. 67-89.
- Horverak, May Olaug. (2016). A survey of students' perceptions of how English writing instruction is carried out in Norwegian upper secondary schools. I: *Journal of second language teaching and research*, Vol. 5, Nr. 1, s. 120-144.

- Horverak, May Olaug, & Haugen, Tommy. (2016). English Writing Instruction Questionnaire: The development of a questionnaire concerning English writing instruction, writing skills and feedback practices. I: *Nordic Journal of Modern Language Methodology*, Vol. 4, Nr. 1, s. 3-23.
- Hyland, Ken. (2004). *Genre and Second Language Writing*. USA: The University of Michigan Press.
- Martin, James R. (2012). A contextual theory of language. In: Bill Cope & Mary Kalantzis (Red.). I: *The Powers of Literacy: a Genre Approach to Teaching Writing* (2. utg., s. 116-136). London, Washington: The Falmer Press.
- Utdanningsdirektoratet. (2013). Læreplan i engelsk.
- Utdanningsdirektoratet. (2014). Grunnlagsdokument: Videreføring av satsingen Vurdering for læring 2014-2017.

Fotnoter

- ¹⁾ For å vite mer om utviklingen av spørreskjemaet og pilotering, se (Horverak & Haugen, 2016). Ta kontakt med forfatter dersom dere ønsker fullversjonen av spørreskjemaet.
- ²⁾ Undervisningsmateriellet anvendt i denne studien, samt undervisningsvideo *Essay-example: modelling of how to write an essay* er tilgjengelig på blogg: <https://horverak.wordpress.com/2017/02/20/scaffolding-writing-instruction-teaching-material-and-literature-recommendations/>

